

**Domačnost.
Povezanost.
Prihodnost.**

*Napolnimo posode,
košare in peharje,
lončene in kamnite lonce,
latvice, vrče in bokale ...*

*Jabolka in hruške,
žito, ajda in proso,
repa, krompir, fižol,
maslo, sir in mleko,
ocvirki, mast,
in vino ...*

*Delo, ki nas bogati,
grížljaj, ki nas nahrani,
požirek poživi.*

Leto sodelovanja in neizmerne solidarnosti v kmetijstvu

BORUT FLORJANČIČ, predsednik Zadrúžne zveze Slovenije

Spoštovane zadrúžnice in spoštovani zadrúžniki, za nami je obdobje, ki ga je zaznamovala vrsta nepredvidljivih dogodkov, ki so presegli celo najbolj črnogledne napovedi poslovnega okolja. Skupni povzročitelj teh težav je človek, ki si je predolgo zatiskal oči pred posledicami svojih dejanj. Vremenske ujme kot posledica podnebnih sprememb, krize na področju zdravja ljudi, živali in rastlin ter številna vojna žarišča po svetu so le nekateri izmed njih. Vse to ima močan vpliv na gospodarstvo, kmetijstvo in družbeno ozračje v Sloveniji, kljub temu da na srečo večina prebivalcev naše dežele živi v precej normalnih razmerah. Vsakodnevne težave so rešljive, bodisi z lastno spodbudo ali s pomočjo državnih ustanov. Vojna v naši sosesčini se še ni zaključila, v relativni bližini se je obudil nov, globlji spor. Z grozo opazujemo nesmiselno trpljenje in smrt nedolžnih na obeh straneh. Vojni konflikti in skrajni vremenski pojavi po svetu povzročajo nihanja cen energentov, repromaterialov in surovin, kar povzroča težave pri pridelavi ter predelavi kmetijskih pridelkov.

Transparentna obnova po poplavih

V zadnjih nekaj letih nam narava zadaja vedno hujše udarce. Leta

2023 smo se soočili z vrsto katastrof – pozeba, moča, viharji, toča, poplave in plazovi so močno prizadeli Slovenijo. Čeprav je obramba pred vse bolj skrajnimi vremenskimi vzorci delno možna, so ukrepi tehnološko zahtevni, dragi in ne zagotavljajo popolne varnosti. Nastala škoda je ogromna, zato bodo posamezniki in država potrebovali veliko časa ter denarja za njeno odpravo, pa tudi veliko lastne duhovne moči za blažitev osebnih posledic ujme. Socialna varnost mnogih družin, ki so izgubile dom ali so jim ga ogrozili nesaniirani plazovi, je brez hitrega ukrepanja ogrožena še danes. Obnova bo zahtevala draga in dolgotrajna prizadevanja, katerih del bodo morali biti tako posamezniki kot gospodarski ter bančni sektor. Zato je ključnega pomena preglednost porabe sredstev za obnovo, kar zahtevamo tako kmetijske kot gospodarske stanovske organizacije.

Ukrepi SKP za doseg prehranske suverenosti

Slovensko kmetijstvo se poleg naravnih nesreč in izzivov nabavnih ter prodajnih trgov sooča tudi z omejitvami enostranskih evropskih in nacionalnih politik. Te politike pogosto temeljijo na poudarjanju političnih odločitev in pomanjkanju pravega strateškega upravljanja z resorjem, brez vključevanja kmetijske stroke.

Lahkotne in populistične odločitve, ki so priljubljene pri ozkem krogu volivcev, vodijo v nazadovanje slovenskega kmetijstva in odvisnost od hrane iz tujine.

Med pripravo strateškega načrta skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027 je žal izostal ključen pogoj za uspeh slovenskega kmetijstva – jasno zastavljeni dolgoročni cilji in jasna komunikacija med odločevalci, kmetijskimi organizacijami in kmeti. Kmetijske organizacije smo se združile in s strokovnimi ter pravnimi argumenti glasno opozorile, da Bruselj ne more biti večer izgovor za neukrepanje. Poudarjamo, da slovensko kmetijstvo ne sme ostati ujetnik nepremišljenih uradniških in političnih odločitev. V letu, ko smo obeležili 30. obletnico kmečkega punta in zapore mejnih prehodov, se je zgodil nov obsežen kmečki protest po vsej Sloveniji.

Med ključnimi protestnimi zahtevami so bile: umik predloga uredbe, ki je določala program upravljanja območij Natura 2000 (Uredba PUN), s predpisano obvezno ureditvijo, ki bi ogrozila kmetovanje na mnogih družinskih kmetijah na Ljubljanskem Barju; zmanjšanje površin okoljsko občutljivega trajnega travinja ali omogočanje vključevanja travinja na hribovitih in gorskih območjih, ki so v zaraščanju; uvedba masnih bilanc za sveže in zamr-

znjeno nepredpakirano meso; umik zakona, ki ureja spremembe in dopolnitve zakona o zaščiti živali; učinkovito upravljanje populacije divjadi in zveri; izvzetje zelenjadnic, krompirja in določenih poljščin iz obvezne zimske ozelenitve ter preureditev nestrokovnega in nepravičnega sistema pripisovanja spremenjenih bonitetnih točk kmetijskim in gozdnim zemljiščem.

V dolgotrajnih pogajanjih smo dosegli pomemben napredek. Uredba PUN je bila umaknjena, ukrep Natura 2000 pa preoblikovan iz obveznega v prostovoljnega. Zelenjadnice in krompir so bili uspešno izvzeti iz obvezne zimske ozelenitve. V zapletenem procesu zagotavljanja sledljivosti svežega in zamrznjenega nepredpakiranega mesa, znanega kot masne bilance, smo dosegli, da se je celotna veriga, od hleva do trgovske vitrine, združila. Pozvali smo ministrstvo, naj uvede elektronsko sledenje količinam mesa v slovenski verigi, poleg poenostavljenega označevanja na računih. Brez tega ukrepa bi bila sledljivost omejena, kar bi škodilo zaupanju v verigo, saj bi se lahko našli načini za zavajanje o poreklu mesa. Spremenjeni zakon o zaščiti živali je za kmetijske organizacije veliko razočaranje, saj zanika strokovno mnenje veterinarske in zootehnične stroke.

Nagovor predsednice
Republike Slovenije

► STRAN 2

Sodelovanje in solidarnost
sta se med kmeti in
zadugami potrdila s
projektom »Kmet kmetu!«

► STRAN 3

Priznanja Zadrúžne zveze
Slovenije

► STRANI 4–6

Kjer je trava, je potrebna
krava!

► STRAN 7

Monografija o zgodovini
zadrúžništva v Sloveniji od
leta 1856 do 1992

► ZADNJA STRAN

Priloga: Celoletni koledar
2024

► STRAN 2

Priznanje za trajen doprinos k razvoju zadružništva

MARIJA ČEBIN PRAŠNIKAR za dolgoletno vodenje KZ Izlake, z gledno sodelovanje s člani in organi upravljanja zadruge ter sodelovanje v organih Zadružne zveze Slovenije.

ALEŠ DOLENC za uspešno dolgoletno vodenje zadruge KGZ M Sora in delniške družbe M Sora, za kar je prejel tudi prestižno nagrado Gospodarske zbornice Slovenije.

ANDREJA JELEN PRISLAN za 26 let uspešnega vodenja Hmezad KZ Gotovlje, v kateri je bila zaposlena vso svojo delovno dobo ter za promocijo zadružništva.

JADRANKA MORELJ za dvajsetletno uspešno vodenje KZ perutnarjev Pivka. Zadruga je z njeno pomočjo ohranila lastniški delež v družbi Pivka, d. d.

MOJCA NASTAV za 40 let predanega dela v KZ Metlika na področju financ in računovodstva. Veliko je doprinesla k ugledu in prepoznavnosti zadruge.

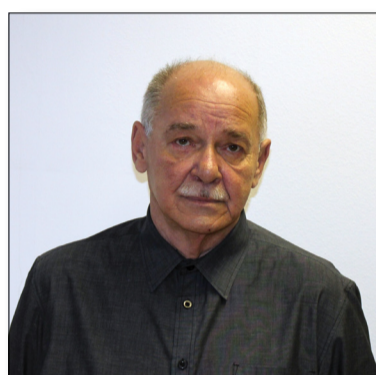
DARINKA PIKL po predlogu KZ Savinjska dolina za 40 let dela v zadružništvu. Njena vizija je, da bi zadruga v Spodnji Savinjski dolini znova združile svoj potencial.

JANKO STOJKOVIĆ za 23 let vodenja KZ Selnica ob Dravi. Vso delovno dobo je posvetil kmetijstvu in zadružništvu. Aktiven je tudi v organih Zadružne zveze Slovenije.

FRANC STRLE za dolgoletno predano delo v KZ Ig in prizadevanja za blaginjo kmetov. Za svoje aktivno delo je leta 1980 prejel zlato plaketo Zadružne zveze Jugoslavije.

BRANKO TRONTELJ za njegovo petindvajsetletno uspešno in predano delo na področju oglašnega trženja pri Časopisno-založniški družbi Kmečki glas.

MILENA VRHOVEC za dolgoletno delo v organih Zadružne zveze Slovenije. Vso svojo delovno dobo je bila zaposlena v KZ Stična, ki jo je uspešno vodila 27 let.

Priznanje ob 30-letnici delovanja

Kmetijska zadruga perutnarjev Pivka

Kmetijska zadruga perutnarjev Pivka je nastala leta 1992 kot pravna naslednica TOK Koperacije, ki je deloval v sklopu Perutninarskega kombinata Pivka. Po sprejetju zakona o zadrugah so rejci, ki so bili prej organizirani v Društvu perutnarjev Primorske, začeli ustanavljati zadrugo. V sklopu zadruge je delovala tudi Hranilno kreditna služba, ki je bila pomemben finančni steber poslovanja zadruge in celotne Pivke. S preoblikovanjem Perutninarskega kombinata Pivka v delniško družbo so zadružniki postali lastniki 43 odstotkov kapitala družbe. Svoje lastništvo zadruga ohranja še danes kot večinska lastnica Pivke družbe Pooblaščenke, ki ima v Pivki Perutnarstvo, d. d., 43 odstotkov kapitala. Danes šteje zadruga 51 članov in 13 zaposlenih. Je specializirana za rejo in organizacijo reje piščancev in vzrejo jarkic nesnic.

Zveza slovenske podeželske mladine

Zveza slovenske podeželske mladine ustvarjalno sodeluje z Zadružno zvezo Slovenije in drugimi organizacijami v kmetijstvu. Zveza slovenske kmečke mladine (ZSKM) je bila ustanovljena skupaj s Slovensko kmečko zvezo leta 1988 kot stanovska organizacija, ki je zblíževala in povezovala kmete, mladino in stroko. V letu 1992 je iz te zveze nastala Zveza slovenske podeželske mladine (ZSPM) kot politično neodvisna organizacija. Društva podeželske mladine so ponekod nastala povsem na novo, veliko pa jih je svoj status spremenilo iz društev mladih zadružnikov. Zveza slovenske podeželske mladine zastopa interese mladih na podeželju in si prizadeva mladim omogočiti ustrezne razmere, da bi ostali na kmetijah. Organizira številne dejavnosti za mlade na podeželju, v sklopu katerih se mladi izobražujejo in družijo.

Priznanje za prispevek k razvoju zadružništva

IVAN ANŽELAK za dolgoletno delo v organih upravljanja KZ Šaleška dolina, njen predsednik je že drugi mandat.

FRANCI DEBEVEC za dve desetletji dela v upravnem odboru KZ Medvode, kjer je bil dva mandata tudi podpredsednik.

EVGEN FELTRIN za dolgoletno aktivno članstvo in delo v nadzornem odboru KZ Tolmin ter v nadzornem svetu Mlekarnice Planika.

BOŠTJAN FRELIH za dolgoletno prizadevno delo v KGZ Sava Lesce in upravnem odboru zadruga, kjer je zadnje leto namestnik direktorice.

JANEZ GABERŠEK za dolgoletno članstvo v KZ Domžale in konstruktivno delo v organih zadruga ter doprinosu k razvoju zadruga.

IZTOK GRAMC za aktivno članstvo v KZ Brežice in za predano, več mandatov trajajoče delo v organih zadruga.

PETER GROS za dolgoletno aktivno članstvo in dobro sodelovanje s KZ Trebnje-Krka ter zglede na gospodarjenje na kmetiji.

MIROSLAV KOSI za štiri desetletja predanega dela v zadružništvu in večletno uspešno vodenje Zadruga Kooperativa Kristal.

SIMON PIŠLAR za 28 let predanega dela v KGZ M Sora in povezani delniški družbi ter za vodenje nadzornega odbora zadruga.

MILAN SELINŠEK za dolgoletno aktivno delo v organih KZ Hoče, v kateri je že peti mandat predsednik nadzornega odbora.

ALOJZ STRITAR za dolgoletno uspešno delo v KZ Velike Lašče in njenih organih, nekaj mandatov je bil podpredsednik zadruga.

ALBIN SUŽNIK za 40 let predanega dela v zadružništvu, večletno uspešno in predano vodenje poslovalnice KZ Ptuj.

MIRJAM ŽERJAL za 40 let dela v zadružništvu in dolgoletno predano delo v zadrugi Vinakras na področju računovodstva in prodaje.

PETER ŽNIDARIČ za prispevek k razvoju, ugledu in uspešnosti KZ Radgona, katere en mandat je bil tudi predsednik.

Več o nagrajencih si preberite na spletni strani Zadružne zveze Slovenije www.zzs.si

Če se ozremo v zgodovino zadružništva na naših tleh, vidimo številne spremembe. Vidimo prilagajanje izzivom, ki so jih prinesli čas, razvoj, tehnološki napredek, družbene spremembe pa tudi vojne in naravne katastrofe. Vidimo pa tudi vztrajnost in neutrudnost zadružne miselnosti, povezanosti, ki je vztrajno tlela ves ta čas. To, da nikoli ne ugasne, je tudi zasluga posameznikov, ki dajejo s svojim delom razvoju zadružništva poseben zagon.

Čestitke in iskrena hvala letošnjim nagrajenkam in nagrajencem za njihovo predanost slovenskemu zadružništvu in kmetijstvu!

Borut Florjančič, predsednik
Zadružne zveze Slovenije s sodelavci

Priznanje ob 70-letnici delovanja

Kmetijska zadruga Laško

Laška zadruga je bila ustanovljena leta 1953 z združitvijo dveh manjših zadrug, pozneje je pripojila še več drugih okoliških zadrug, obrtno podjetje Meso Laško in posestvo Rimske Toplice. Zadruga povezuje kmete na območju občin Laško, Radeče, Hrastnik in Trbovlje. Združuje več dejavnosti, kot so odkup mleka, živine, jagnjet, prašičev in lesa. Ima dolgoletno tradicijo organiziranja rej kokoši nesnic in prireje jajc. Zadruga ima 220 članov in 90 zaposlenih ter razvejano trgovinsko in transportno dejavnost. Slovijo po tradiciji prireje mesa in mesnih izdelkov, razvila je blagovni znamki Okus nad okusi in V sožitju z naravo. V zadnjem obdobju je zadruga vlagala v tehnološki razvoj in tako zadosti 40 odstotkom potreb po energiji iz obnovljivih virov. Ima pridobljene certifikate IK, EKO, HACCAP, IFS (standard zagotavljanja varnosti živil) in nastopa kot partnerica v več projektih LAS.

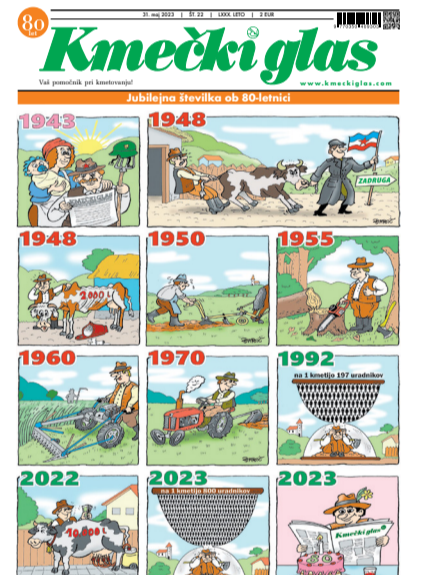

Priznanje ob 80-letnici izhajanja časopisa Kmečki glas

Časopisno-založniška družba Kmečki glas

Časopisno-založniška družba Kmečki glas letos praznuje 80-letnico izhajanja Kmečkega glasa, ki je s tem tudi najstarejši slovenski tednik in edini specializirani tednik za kmetijstvo in podeželje pri nas. V 80 letih je bilo izdanih na tisoče izvodov za stotisoče bralcev po vsej Sloveniji. Kmečki glas diha z letnimi časi in letinami, njegovo vodilo je spoštovanje kmetov, kmečkega dela in zemlje, ki daje kruh vsem nam. Kmečki glas je pomočnik in svetovalec pri gospodarnem kmetovanju, ter tednik, v katerem vsak član družine najde nekaj zase. Kmetu nikoli ni bilo lahko, a mu je bil vedno v pomoč Kmečki glas!

Priznanje ob 110-letnici delovanja

Kmetijska zadruga Velike Lašče

Korenine velikolaškega združenja segajo v začetek 20. stoletja. Tega leta je bila na pobudo 32 članov ustanovljena Živinorejska zadruga, katere cilj je bil izboljšati plemensko vrednost živine in povečati mlečnost domačih krav. Leta 1928 se je dejavnost zadruge razširila v Mlekarsko zadrugo, cilj te sta bila odkup mleka in izdelovanje sira. Po letu 1945 se je oblikovalo pet zadrug: Velike Lašče, Dvorska vas, Karlovica, Rob in Turjak, ki so se leta 1960 združile v Kmetijsko zadrugo Velike Lašče. Danes deluje zadruga uspešno, ukvarja se s trgovino na drobno, odkupom mleka, odkupom in klanjem živine, oskrbo kmetov s kmetijskim repromaterialom ter gostinskimi storitvami. Zadruga združuje 114 članov in ima 60 zaposlenih. V letu 2022 je izpeljala številne naložbe in selitev klavnice v industrijsko območje Ločica.

Monografija o zgodovini zadružništva v Sloveniji od leta 1856 do 1992

BARBARA AHČIN, Zadruga zveza Slovenije

Decembra je pod pokroviteljstvom Zadruga zveze Slovenije izšla obsežna knjiga Zgodovina zadružništva v Sloveniji (1856–1992). Knjiga je plod dveh letnega sistematičnega pregledovanja, zbiranja in analiziranja zgodovinskega gradiva o zadružništvu, ki so ga opravili strokovnjaki z Inštituta za novejšo zgodovino: dr. Žarko Lazarevič, dr. Marta Rendla in dr. Janja Sedlaček. S knjigo Zadruga zveza Slovenije zakroža praznovanje 150 let zadružništva na Slovenskem.

Knjiga je dragocen in prvi celosten prikaz zgodovine zadružništva na Slovenskem v obdobju od 1856 do 1992. Njegovi začetki segajo v sredino 19. stoletja, v čas velikih družbenih in gospodarskih sprememb. Sprva kot gibanje, pozneje kot družbeni in gospodarski proces je zadružništvo ponudilo odgovor na klic po ekonomskem preživetju posameznika v okolju, ki mu vlada moč kapitala.

Knjiga je tudi zgodba o ljudeh, ki se niso prepuščali toku zgodovine,

FOTO: MILOŠ ŠVABIČ, HRANI: MNSZS. MOTIVI IZ SAVINJSKE DOLINE, JULIJ 1957.

temveč so soustvarjali sedanost in si prizadevali za napredek. Osvetli delo vizionarjev, kot sta brata Mihael in dr. Josip Vošnjak, ki sta postavila temelje kreditnemu zadružništvu, ter dr. Janez Evangelist Krek – arhitekt zadružnega razmaha na prelomu 20. stoletja. V zgodovinsko ozadje umesti delo številnih posameznikov, ki so v drugi polovici prejšnjega stoletja

znova postavljali temelje klasičnega zadružništva.

Knjiga se celostno opredeli tudi do obdobja po drugi svetovni vojni, ko je bila zamisel povezovanja zlorabljena za cilje tedanje povojne politike. Priča, da je čas, da negativni prizvok kolektivnega iz tega obdobja postane del zgodovine, in da znova razumemo pravi pomen in vrednote zadružništva.

Zadružništvo predstavlja pomemben del gospodarskega razvoja, čas, ko so se Slovenci preoblikovali iz kmečkega naroda v narod z razčlenjeno in sodobno gospodarsko sestavo. Prvič v vsej zgodovini je na podlagi arhivskega gradiva njegova zgodovina strnjena v znanstveno publikacijo. Pregled oddaljene preteklosti je tudi priprava na inventuro bližnje preteklosti. Za nov raziskovalni in knjižni projekt torej. Projekt, ki bo zajel obdobje prehoda in življenja v Evropski uniji. Poglobljena zgodovina o zadružništvu v samostojni Sloveniji torej še čaka, da jo povemo prvič. ■

»Današnji slogan Zadruga zveze Slovenije ('Kmetje, povezani v zadruga, v verige oskrbe s hrano vstopajo močnejši') s sodobnimi besedami na bogatem zgodovinskem izročilu utemeljuje aktualni trenutek in prihodnost zadružništva. 'Kmetijske zadruga /.../ ščitijo prebivalstvo na deželi,' je pisal Vladimir Pušenjak v začetku 20. stoletja. Čeprav sta slogana napisana v razmaku enega stoletja, pa nosita enako sporočilo. Kontinuiteta poslanstva zadružništva povezuje duhovni prostor habsburške monarhije in slovenske države. Vmes so se menjavale zadruga generacije, menjavale so se države in ureditve, a izvorna zadruga načela so celo stoletje ostala neokrnjena. Če je le bilo dovoljeno. Samoorganizacija, samopomoč in solidarnost, združevanje v skupnost enakopravnih za krepitev socialnega in ekonomskega položaja članov so osnove zadružništva. Zaradi univerzalnosti so trajne narave. Taka načela so bila družbeno relevantna včeraj, relevantna so danes, relevantna bodo jutri. In tudi pojutrišnjem!«

Dr. Žarko Lazarevič

Povabilo bralcem, da prispevate kamenček v mozaik zgodovine zadružništva

Na Zadruga zvezo Slovenije pošljite kratek sestavek, kako ste vi ali vaša družina povezani s slovenskim zadružništvom. Prvih deset pošiljateljcev bo za nagrado prejelo knjigo Zgodovina zadružništva v Sloveniji (1856–1992).

Svoj prispevek pošljite po pošti na naslov **Zadruga zveza Slovenije, Miklošičeva 4, 1000 Ljubljana** ali elektronsko na naslov info@zzs.si. Ne pozabite pripisati svojih podatkov za stik (ime in priimek, ulica, poštna številka in pošta).

Sodelavci Zadruga zveze Slovenije vam želimo vesele božične in novoletne praznike.